

INHOUD

Voorwoord	08	
Deel 1	11	Ontstaan en ontwikkeling van de evangelische beweging
	12	• Inleiding
	19	• Hoofdstuk 1 Opwekkingen, conferenties, festivals en evenementen
	57	• Hoofdstuk 2 Organisaties binnen de evangelische beweging
	101	• Hoofdstuk 3 Van bijbelschool tot academie
	125	• Hoofdstuk 4 Kerk of gemeente, <i>what's in a name?</i>
	151	• Hoofdstuk 5 'Leid mij steeds weer naar het water ...'
Intermezzo:	165	• Kunst en muziek in de evangelische beweging
	167	• Muziek in de evangelische beweging
	179	• Kunst en kunstenaars binnen de evangelische beweging: een reflectie door zandkunstenaar Gert van der Vijver
Deel 2	187	Thema's uitgelicht
	189	• <i>When Christ meets Coldplay</i> : de evangelische beweging, jongeren en <i>popular culture</i>
	199	• De opkomst van de evangelische beweging binnen de Nederlandse cultuur van de jaren veertig tot en met zestig
	205	• Evangelischen in de samenleving: de macht van het getal
	213	• Een decennium van hoop – Paragraaf 5 en de Michabeweging
	221	• Evangelische zending in ontwikkeling; enkele kanttekeningen bij de periode 1975-2015
	233	• Geen opwekking zonder Israël
	243	• Leiderschap binnen de evangelische beweging
	251	• Vrouwen in de evangelische beweging
	259	• Ethiek in evangelisch Nederland: tussen vaste standpunten en gunnende kerk
	265	• Evangelische theologie in beweging
Bibliografie	275	
Gastauteurs	287	

VOORWOORD

Toen ik (Laura) nog een kind was, reden we elke zondag naar mijn opa en oma voor een bezoekje. Zij woonden een dorpje verder op het platteland van Groningen. Wanneer we het dorp binnenreden, kwamen we langs een voormalige meubelzaak. Ervoor stond altijd een flink aantal auto's. Ik keek dan stiekem naar rechts, benieuwd wat er op zondagmorgen in dat gebouw gebeurde. Er was namelijk een raar soort kerk in gevestigd. Een sekte? En ze deden daar ook iets met de duivel. Tenminste, dat hoorde ik fluisteren op verjaardagvisites. Er werd schande van gesproken door mijn 'goud gereformeerde' familie. Maar mijn nieuwsgierigheid was gewekt: wat was er zo schandelijk aan een kerk die zich Pinksteren noemde? Wat was dat eigenlijk, een pinkstergemeente? Later hebben de vragen zich uitgebreid naar: Hoe staan pinkstergemeenten in verhouding tot de rest van het christelijk erfgoed? Horen ze bij de evangelischen, is het een aparte groep, wat doen ze eigenlijk? En wat is dan evangelisch? Alles wat naar de Evangelische Omroep (EO) kijkt? Maar dat deed ik als kind toch ook, op woensdagmiddag naar *Bas en Barbara* van de Kinderkrant en natuurlijk naar *Het kleine huis op de prairie*? Maar wij waren toch zeker niet evangelisch! Terugkijkend naar de wortels van de evangelische beweging kijk ik ook terug naar mijn eigen wortels. Die evangelische wortels, daar gaat het in dit boek over. We beschrijven die aan de hand van een rivier die zich vertakt in allerlei zijrivieren en stromingen, grotere en kleinere, totdat er een delta ontstaat waarin al het land bevoeid wordt door het water uit die ene stroom.

Bij de redactieleden leeft al jaren het plan om een boek samen te stellen dat een inleiding biedt op de Nederlandse evangelische beweging. Zo'n brede inleiding, met historische en thematische doorkijkjes die kenmerkend zijn voor de beweging, bestaat namelijk niet. Maar zoiets schrijven lukt niet zonder het meedenken en meeschrijven van tientallen kenners en deskundigen die vertrouwd zijn met organisaties, kerken, opleidingen of personen die in de evangelische traditie staan. Gelukkig was er onder hen een grote bereidheid om in de totstandkoming van dit boek te participeren. Achterin staat een lijst met alle namen. We bedanken ieder die heeft meegewerkt. In het bijzonder Douwe en Tineke Visser voor de logistieke ondersteuning als redactiesecretariaat, Arjan Schoemaker voor het mede initiëren van dit boek en het schrijven van verschillende onderdelen, Eleonora Hof, die tijd vrijmaakte om in de organisaties te duiken en dat mooie hoofdstuk samenstelde, Teun van der Leer voor de inhoudelijke eindredactie naast het schrijven van een aantal mooie portretten, Robin Abspoel voor het uitzoeken van de foto's en Marcel Flier voor de mooie lay-out en cover. Een aantal organisaties willen we ook niet onbenoemd laten omdat zij hebben geïnvesteerd in de totstandkoming van het boek: de Unie van Baptistengemeenten in Nederland, het Evangelisch College en MissieNederland. Onze dank gaat natuurlijk ook uit naar uitgeverij Ark Media, voor de bereidheid om dit mooie boek uit te geven en voor de prettige samenwerking. Dank jullie wel Paul, Marieke, Leonie en alle anderen!

De opzet van het boek is niet encyclopedisch. De inhoud is dan ook niet volledig. Er zullen namen en organisaties, opleidingen en gebeurtenissen ontbreken, maar de keuze die is gemaakt, geeft een exemplarische blik op een beweging die een eigen bijdrage levert (en heeft geleverd) aan kerk en samenleving. Het boek bestaat uit twee delen, een historisch deel met beschrijvingen van het ontstaan en de ontwikkeling van evangelische bewegingen, organisaties en opleidingen, en een reflectief deel met beschouwingen van evangelische thematieken en karakteristieken, zoals de zendingsgerichtheid en de aandacht voor Israël. Deze delen worden van elkaar onderscheiden door een intermezzo over kunst en muziek. Het boek leent zich uitstekend voor studieboek, maar is niet allesomvattend. Er is een bibliografische lijst van gebruikte en aanbevolen literatuur voor wie dieper wil studeren.

Wij hopen dat je geniet van dit boek en net als wij met een glimlach terugkijkt op ruim zeventig jaren evangelische beweging en misschien wel denkt: typisch evangelisch!

Laura Dijkhuizen en Henk Bakker

DEEL 1

ONTSTAAN EN
ONTWIKKELING VAN
DE EVANGELISCHE
BEWEGING

INLEIDING

*'Row, row, row your boat,
gently down the stream.'*

Het is 1960. Een tent wordt opgezet en honderden stoelen worden klaargezet. Er hangt een spandoek met de tekst 'Jezus redt en geneest!' Het is woensdagavond en de tent zit vol met nieuwsgierige mensen die willen horen hoe Jezus redt. Ook willen zij genezen worden van hun ziekten. De spreker komt het podium op en het koor zet een gospellied in. De spreker praat over de morele neergang van de maatschappij, biedt Jezus aan als oplossing voor alle problemen en spreekt over vergeving van zonden. 'Vanuit jezelf kun je niets, maar met Jezus kun je alles.' Mensen worden naar voren geroepen om zich te bekeren en zich toe te wijden aan een leven in dienst van Jezus. Tientallen komen naar voren om hun leven aan Jezus te geven, zich te bekeren van hun zonden en vrede met God te ontvangen.

Anno 2017. Een zaal wordt gehuurd met daarin alle elektronische gemakken van het leven in de eenentwintigste eeuw, zoals een beamer en een fantastische geluidsinstallatie, en er staat een professionele band op het podium. Popmuziek met christelijke teksten wordt in een blok van aanbidding gespeeld en de aanwezigen geven zich over aan God. De spreker heeft het over je identiteit vinden in Jezus. Hij spreekt over bevrijding van blokkades in je leven en over de mogelijkheid om vrij te zijn door Jezus. 'Kom naar voren en laat je vullen met zijn liefde en

laat Hem je zorgen op zich nemen. Word de mens zoals Hij die bedoeld heeft!'

De beschrijvingen van twee fictieve bijeenkomsten geven de ontwikkeling van de evangelische beweging vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw tot heden treffend weer. Was de centrale oproep van de beweging in de beginperiode gericht op bekering van zonden en op het aanbod van vrede met God, tegenwoordig ligt het accent veel meer op het worden wie je bent in Christus. De beweging heeft een ontwikkeling doorgemaakt sinds de jaren zestig van de vorige eeuw. Van een beweging die zich sterk afzet tegen de traditionele kerken en zich keert tegen het morele verval in de maatschappij, verandert zij in een beweging die binnen de traditionele kerken zichtbaar wordt en die zich uitstrekt naar de maatschappij en daarin actief meedoet.

DE EVANGELISCHE BEWEGING

Wat bedoelen wij precies als wij spreken over de evangelische beweging? Het woord 'evangelisch' is lastig te definiëren. In dit boek verstaan wij onder de evangelische beweging kerken, organisaties en individuen die zich binnen en buiten de traditionele kerken op een bepaalde manier manifesteren. Vandaar de titel van dit boek: *Typisch evangelisch*. De voornaamste kenmerken zijn een sterke nadruk op de autoriteit van de Bijbel, het aanvaarden van Jezus als persoonlijke Verlosser vanwege zijn verzo-

nend werk aan het kruis en de oproep tot een persoonlijke bekering. Deze bekering resulteert in een persoonlijke relatie met Jezus en in deelname aan het zogeheten priesterschap van alle gelovigen. Al eeuwen geleden introduceerde zowel Luther als Calvijn de kerngedachte van het priesterschap van gelovigen, maar de evangelische beweging legt hier extra nadruk op: om voor te gaan in een kerkdienst of om een bijbelstudie te verzorgen is een theologische opleiding niet nodig. Iedere gelovige kan het Woord uitleggen en kan van Jezus getuigen, omdat God door zijn Geest tot iedereen spreekt.

Hoewel de accenten van de beweging in de loop der tijd door nieuwe inzichten en culturele invloeden zijn verschoven, is de doelstelling van veel evangelische kerken en organisaties nog net als vroeger gericht op het bekendmaken van het verlossende werk van Jezus over het rond van de aarde. Het geloof van de enkeling uit zich door missionaire aanwezigheid. Voor deze gedachte baseert de beweging zich onder meer op het zendingsbevel dat Jezus aan zijn leerlingen geeft en dat is verwoord in Matteüs 28.

De ontwikkeling van de evangelische beweging in Nederland is een fenomeen in tijden van ontkerkelijking. Dit boek geeft een beschrijving van allerlei groepen die tot de evangelische beweging gerekend worden. Het beschrijft de beweging zoals deze na de Tweede Wereldoorlog ontstaat en uit-

groeit tot een vernieuwende stroming. Voor de oorlog zijn er al tekenen van een christelijke beweging die 'anders' is dan de traditionele protestantse kerken. Zo zijn er de baptisten, de zevendedagsadventisten, de pinksterkerken en is er het Leger des Heils. Johannes de Heer, mede geïnspireerd door de zevendedagsadventisten, trekt in de vooroorlogse jaren al door het land om evangelisatietentcampagnes te houden en geeft het blad *Het Zoeklicht* uit, waarin hij spreekt over de verwachting van Jezus' wederkomst. Maar in verhouding tot de gevestigde kerken zijn er in die jaren niet veel mensen die zich bij deze groepen aan lijken te sluiten.

HET NAOORLOGSE NEDERLAND

Na de Tweede Wereldoorlog komt hier echter snel verandering in. Met de Amerikaanse bevrijders komt er naast soldaten, chocolade en sigaretten ook nog iets anders mee de Atlantische Oceaan over, namelijk het Amerikaanse evangelicalisme (Engels: 'evangelicalism'). De invloed is al direct na de bevrijding merkbaar met een bezoek van een Amerikaans team van Youth for Christ (YfC) in 1946. Aan dit team neemt ook de directeur van YfC, Terry Johnson, deel, alsmede Billy Graham, die later grote bekendheid krijgt.

Ik heb in Nederland een kerk gezien die verlamd wordt door een dode orthodoxie. Het land is herstellende van de gapende wonden van een bloedige oorlog en de jonge mensen hongeren naar God en het evangelie.

TERRY JOHNSON

Er is een sterke drive vanuit Amerika om na de bevrijding van het Duitse juk ook de bevrijding van zonden door Jezus in Nederland en in de rest van Europa te verkondigen. In Nederland neemt Sidney Wilson, de zoon van een Schotse evangelist, het werk van YfC ter hand. Hij groeit uit tot een van de voormannen van de beweging in Nederland. Op internet is nog steeds een speciale site waar verschillende boeken en preken van hem op staan en waaraan met regelmaat nieuw materiaal wordt toegevoegd.

In 1954 en 1955 komt Billy Graham met zijn organisatie naar Nederland voor stadiondiensten in Amsterdam en Rotterdam. Veel Nederlandse evangelisten, voormannen en -vrouwen van wat uitgroeit tot de evangelische beweging, worden door hem en zijn boodschap geïnspireerd om in Gods koninkrijk aan het werk te gaan. Een daarvan is Hans Keijzer, die tot geloof komt en een roeping ont-

vangt. Grahams boodschap van vergeving van zonde, het hebben van vrede met God, maar bovenal de persoonlijke relatie die iedereen kan hebben met God door Jezus spreekt tot de verbeelding van veel mensen. Daarnaast zijn de samenkomsten fascinerend anders dan de doorsnee kerkdienst waarin mensen 'statisch' naar de dominee luisteren en een paar psalmen of gezangen zingen. In de bijeenkomsten van Graham is een groot koor aanwezig dat moderne christelijke muziek zingt. Voor velen is dit inspirerend, zoals voor Ben Hoekendijk, de grondlegger van Stichting Opwekking.

'De tijd was rijp voor Gods werk in Nederland. In een door oorlog verscheurd land, waar de jeugd was losgeslagen, begon God een bijzonder zegenrijk werk te doen,' aldus Peter Vlug sr.

Een paar jaar na Billy Graham komt Tommy Lee Osborn naar Nederland. Op het Malieveld in Den Haag en in Groningen houdt hij openluchtsamenkomsten, waar hij naast vergeving van zonden ook genezing van lichamelijke ziekten predikt. De bijeenkomsten trekken tienduizenden mensen en er wordt zowel door kranten als door radio en televisie verslag van gedaan.

Maar zijn het dan vooral Amerikanen die de evangelische beweging naar Nederland brengen? Nee, zeker niet, hoewel kan worden gezegd dat zij een krachtige bron zijn geweest voor de groei van de beweging. Er zijn ook Nederlanders die aan de bron van de beweging staan, zoals Johannes de Heer en

Gerrit Polman (grondlegger van de pinkstergemeenten in Nederland). Toch verdient één persoon een speciale vermelding, namelijk Corrie ten Boom. Als overlevende van het concentratiekamp Ravensbrück trekt zij de wereld over om het evangelie te verkondigen. Voor velen is deze vrouw de verpersoonlijking van de boodschap van Jezus' liefde en vergeving voor de wereld. Het feit dat zij een Duitse kampbewaarder persoonlijk vergeeft voor wat hij haar tijdens de Tweede Wereldoorlog aandeed, is exemplarisch geworden. Als een evangelische kerkmoeder heeft zij velen geïnspireerd en gemotiveerd om de boodschap van het evangelie in de wereld te verkondigen.

Het prille begin van de evangelische beweging in de jaren veertig en vijftig is een klein zaadje, maar blijkt beslist de kiem voor verdere groei. In de jaren zestig verschijnen allerlei frisse evangelische organisaties. Ook nieuwe kerkgenootschappen vinden hun weg in Nederland, zoals de Christian and Missionary Alliance (CAMA)-kerken en de Kerk van de Nazarener. Tevens komen diverse missionaire organisaties op, zoals Operatie Mobilisatie (OM), Jeugd met een Opdracht (JmeO), Navigators en CAMA Zending. Deze organisaties komen uit Amerika en Engeland. Nederlandse grondleggers van de beweging, zoals Anne van der Bijl, Hans Keijzer en Jan Willem van der Hoeven – om maar een paar te noemen – leggen een pioniersgeest aan de dag en starten vanaf de grond iets nieuws. Verschillende initiatieven ontstaan die tot op de dag van vandaag

krachtige pilaren in het evangelische landschap zijn. Zo richt Anne van der Bijl Stichting Kruistochten op, nu bekend als Open Doors, om op te komen voor vervolgd christenen. In het begin is de blik op Oost-Europa gericht, maar al gauw komen meerdere hoeken van de wereld in beeld. Hans Keijzer wordt vanuit Engeland aangespoord om in Nederland een koepelorganisatie voor zendingsorganisaties op te zetten, wat resulteert in de oprichting van de Evangelische Zendingsalliantie (EZA). Jan Willem van der Hoeven sticht de Near East Ministry (NEM), die verzoening tussen Jood en Arabier centraal stelt. De NEM krijgt bij het grote publiek onder meer bekendheid door de jaarlijkse Reveilweken.

Zo zwelt de evangelische stroom, die klein begint, aan tot een flinke rivier die in de loop van de tijd vertakt tot een wijde delta van evangelische stromen, stroompjes en beken; een keur aan organisaties, kerken, scholen, bijbelkiosken, bladen, kunst en een heuse Evangelische Omroep. De beweging stroomt als een waterdelta door Nederland. De uitlopers ervan lijken voor de buitenstaander geen raakvlakken te hebben. Maar als dieper wordt gekeken, hebben de stromen en beken nog altijd verwantschap. De een legt nadruk op genezing en manifestaties van de Geest, de ander op zending en weer een ander op levensheiliging, maar steeds draait het om het verlossende werk van Jezus en de bekendmaking daarvan aan de wereld.

INLEIDING

Dit boek geeft een overzicht van een beweging die begint als een tegenbeweging, gericht op kerkelijke structuren en instituties en tegen de verloedering van de maatschappij. In de loop der jaren ontwikkelt ze zich tot een beweging die maatschappelijk relevant wil zijn en daarvoor afscheid neemt van de sterke polemieken met de maatschappij en de traditionele kerken. Tegelijkertijd ontstaan er weer nieuwe organisaties, zoals de neo-pentecostale groepen en kerken, waaronder TRIN (Teach, Reach and Impact the Nations) en Go and Tell, die de polemieken opnieuw lijken te zoeken. (Organisaties als deze stuiten vaak op gereserveerdheid bij andere evangelische kerken en groepen.)

De slingerbeweging van tegenbeweging naar geïnstitutionaliseerde beweging en weer naar tegenbeweging is in de hele christelijke geschiedenis te zien. Zodra een beweging geïnstitutionaliseerd en salonfähig is, zijn er altijd weer christenen die zich er los van willen maken en vervolgens iets nieuws beginnen.

CORRIE TEN BOOM

*Uit beeldarchief
Corrie ten Boomhuis Haarlem*

Na de Tweede Wereldoorlog wordt de voormalige Haarlemse horlogemaakster Corrie ten Boom (1892-1983) een markante, rondreizende evangelist die in Nederland een gezaghebbende 'tante-rol' vervult voor de ontluikende evangelische beweging. In de oorlog belandt zij samen met haar zus Betsie in het concentratiekamp Ravensbrück, vanwege het verbergen van Joden tijdens de oorlog (zie het boek en de film *The Hiding Place*, 1971, 1975). De diepe bewogenheid voor het Joodse volk heeft Corrie al van jongs af aan meegekregen van haar opa, die een gebedsgroep leidde voor Israël. Haar zus leert haar in het kamp diepe lessen over vertrouwen en vergeven, iets wat voor de recht-voor-zijn-raap Corrie niet natuurlijk is. Betsie overlijdt aan de ontberingen in het kamp, maar Corrie komt door een administratieve fout vrij.

Haar kenmerkende uitspraken, typische jaren-vijftig-uterlijk en haar radicale theologie maken dat zij wereldwijd een graag geziene gast is op evangelische conferenties en evenementen. Corrie heeft een natuurlijk gezag en het publiek drinkt haar woorden in. Via Trans World Radio en andere radiozenders worden haar boodschappen de wereld in gestuurd en tot op de dag van vandaag zijn boeken van en over haar populair. Zelfs nu nog kun je via het Corrie ten Boomhuis een abonnement nemen op het dagelijks woord van Corrie ten Boom. Een van haar belangrijkste doelen is om eenieder die ze ontmoet uit te dagen tot een persoonlijke relatie met Jezus. 'God heeft geen kleinkinderen, alleen maar kinderen,' is een bekende uitspraak. Het nieuwe evangelische gedachtegoed, dat opgroeien in een kerk nog geen gelovige van je maakt, is door tante Corrie aangewakkerd. 'Jezus kent geen problemen maar plannen en Hij heeft een plan met jou!' Tante Corrie heeft voor iedereen een luisterend oor en leeft het evangelie persoonlijk voor. Haar bereidwilligheid om de verrader van het gezin Ten Boom te vergeven en later ook de kampbeul van Ravensbrück de hand te schudden is voor velen tot voorbeeld en inspiratie geworden. Ze was wat ze preekte!

In Haarlem is het Corrie ten Boomhuis te bezoeken, een museum ter nagedachtenis van Corrie ten Boom.

HOOFDSTUK 1

OPWEKKINGEN,
CONFERENTIES,
FESTIVALS EN
EVENEMENTEN

OPWEKKINGEN, CONFERENTIES, FESTIVALS EN EVENEMENTEN

De landelijke dagen, conferenties en festivals binnen de breedte van de evangelische beweging zijn wellicht de meest in het oog springende elementen van deze dynamische stroom. Wie kent niet de jongerendagen van de EO, de Pinksterconferentie Opwekking (eerst in Vierhouten en later in Biddinghuizen) of het Flevofestival van YfC. Alle voor een breed christelijk publiek, maar georganiseerd en aangestuurd vanuit de evangelische identiteit. Deze en veel andere grote bijeenkomsten zijn de afgelopen decennia het platform voor de vorming en verspreiding van het evangelische gedachtegoed en de evangelische liedcultuur. Bovenal blijken de bijeenkomsten ook een feest van ontmoeting te zijn voor ieder die, al dan niet halleluja roepend, dichtert tot God wil naderen en daarbij van de gemeenschap der gelovigen geniet. Of, zoals tieners het zo mooi kunnen zeggen: gewoon lekker samen chillen en nieuwe vrienden ontmoeten terwijl we luisteren naar goede muziek en een nieuwe start maken met God.

OPWEKKING

Typerend voor de evangelische beweging is het verlangen naar beleving. Niet alleen het weten en geloven, maar ook het voelen en ervaren speelt een grote rol. De nadruk op bekering, die zich uit in een daadwerkelijke verandering in het leven van de gelovige, is hiervan pas het begin. De relatie met Jezus, het beleven van het kruis, het ontdekken van de eigen identiteit in Christus en het verlangen naar zijn

terugkomst, het moment dat Hij alles goed zal maken, dit allemaal heeft een sterk emotionele lading. Deze lading komt vooral naar voren op massale bijeenkomsten, waar aanbidding (hier bedoeld als: het zingen van bepaalde liederen waardoor Gods aanwezigheid wordt ervaren) en het werk van Gods Geest centraal staan. Hierbij is zeker het Woord van God niet ondergeschikt; integendeel. Tot op de dag van vandaag zijn studies en preken een belangrijk ingrediënt van de diverse bijeenkomsten.

Het massale beleven krijgt regelmatig het stempel 'opwekking', getuige ook de naam van de bekende Pinksterconferentie. Toch blijkt het belangrijkste kenmerk van opwekkingen in de geschiedenis van het christendom wereldwijd een diepe verootmoediging te zijn. Het betreft het belijden van zonden; het goed willen maken met allereerst de Schepper en aansluitend met de mensen om ons heen en een hernieuwd moreel besef, waaruit goede daden van gerechtigheid en naastenliefde ontstaan. En als gevolg is er de diepe vreugde die zich kan uiten in uitbundig zingen, dansen en charismatische manifestaties die voor de niet-opgewekte over het algemeen lastig te begrijpen, laat staan te verklaren of mee te beleven zijn. Of de talrijke conferenties, festivals, marsen, vreugdedagen et cetera op deze manier aan de term opwekking voldoen, wordt verschillend beoordeeld. Dat zij in het algemeen een positieve rol hebben gespeeld in het leven van heel veel gelovigen staat als een paal boven water.

In dit hoofdstuk kijken we eerst naar enkele gebeurtenissen in de Nederlandse geschiedenis die in de evangelische volksmond de term 'opwekking' hebben meegekregen. Na de Nijkerkse beroeringen in de achttiende en het Reveil in de negentiende eeuw, zijn er ook in de twintigste eeuw momenten en plaatsen aan te wijzen waar bijzondere dingen gebeurden die als een katalysator hebben gewerkt voor de evangelische beweging.

Vervolgens gaan we via significante massabijeenkomsten van onder anderen Billy Graham en Tommy Osborn naar het ontstaan van de diverse evenementen die de evangelische beweging tot op de dag van vandaag kenmerken. Omdat veel evenementen en conferenties een lange looptijd kennen, gaan we van thema naar thema. Er worden hier en daar flinke tijdsprongen gemaakt. Voor diegenen die rustig met ons mee springen, komt alles uiteindelijk op z'n pootjes terecht.

LOKALE OPWEKKINGEN

DEN HELDER

In Den Helder begint het midden jaren vijftig allemaal met één man: oom Jaap (Jaap Wezelman): 'Het verdroot hem dat de kinderen van zijn zondagsschool na hun twaalfde in het niets verdwenen. Mocht hij van de kerkenraad niet een bijbelclub beginnen om de kloof tussen zondagsschool en catechisatie te overbruggen?' Hij droomt van een toekomstige kerk gevuld met jonge, overtuigde

christenen. Die club komt er. Het volgende jaar een nieuwe lichtung. Een club erbij! Het groeit snel. Oom Jaap, zoals de jonge tieners hem noemen, heeft een uitzonderlijk talent om jongeren te boeien. Zijn inspiratie komt voort uit zijn eigen radicale bekering en uit de omgeving van Verdieping en Activering, waar ook Anne van der Bijl en Henk Binnendijk onderwijs genieten van bijbelleraar Sydney Wilson. De eerste 'bijbelcluppers' waren hervormd, maar de club blijkt ook een grote aantrekkingskracht uit te oefenen op jongeren uit andere kerken. Sommigen mogen niet van hun kerk, maar wanneer de pastoor van de oudkatholieke kerk ziet hoe zijn eigen kinderen geraakt worden, besluit hij zijn hele jeugd naar de club te sturen. Al gauw wordt de oudste generatie ingeschakeld bij het zich uitbreidende werk. Er ontstaan onder hun leiding clubs in verschillende stadsdelen. Er komt een boekenkraam op de markt. Direct naast de visboer, waar anderen niet wilden staan. Later wordt het een boekencaravan in het centrum van de stad. Geïnspireerd door 'de Annies' in Amsterdam worden eerst één, later twee zomerkampen georganiseerd. De Annies waren twee dames, een Hollandse tante Annie en Amerikaanse miss Ann, die vanaf een woonboot in de Heerengracht in Amsterdam evangeliseerden onder kinderen. Ze behoorden tot de van huis uit Amerikaanse bijbelclubbeweging, die nu nog een centrum heeft in Putten onder de naam 'de Herikon'. Zij namen de Amsterdamse straatkinderen mee op kamp naar Oude Mirdum in Friesland bij boer Breimer en waren in de jaren vijftig en zestig voor de eerste ge-